

Χ.Π. Τμήμα Γεωγραφίας ΜΤΧ ΣΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ-ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
Καταστροφές και οι Επιπτώσεις
Π.Μ. Δελλαδέτσιμας

- *Καταστροφή: γεγονός που λαμβάνει χώρα σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, προκαλεί απώλειες στον πληθυσμό, στο κεφαλαιακό απόθεμα και οδηγεί στη διακοπή ή αναστολή βασικών κοινωνικό-οικονομικών σχέσεων όπως: η παραγωγή – διανομή και κατανάλωση, η παροχή υπηρεσιών κα. παραγόντων*

- Σκοπός εδώ είναι να **συνδέσουμε την καταστροφή –όποιου βαθμού και έκτασης- με επιπτώσεις σε κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις που διέπουν τα χωρικά συστήματα. Οι επιπτώσεις δε αυτές δεν μπορούν να απομονωθούν από τη διαδικασία ιστορικής εξέλιξης μιας περιοχής.**

Οι Επιπτώσεις

- *Η διαδικασία μάλιστα από την καταστροφή στην ανασυγκρότηση, συμπυκνώνει μία σωρεία αλληλοεπηρεαζομένων προβλημάτων και επιπτώσεων, που κάνουν τη μελέτη της πληγείσας πόλης ιδιαίτερα σύνθετη.*

- *Οι φυσικές κοινωνικές, και οικονομικές επιπτώσεις των καταστροφών, αποτελούν ένα ιδιαίτερα σύνθετο αναλυτικό πεδίο, σε σχέση με τα αντικείμενα που εξετάζονται σε κανονικές συνθήκες. Με άλλα λόγια, υπό κανονικές συνθήκες οι κοινωνικές οικονομικές και θεσμικές δομές των πόλεων και περιφερειών μεταβάλλονται σταδιακά ή/ και εξελίσσονται σε μακροχρόνιους κύκλους.*

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ
ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗΣ
ικανότητα απόκρισης
ικανότητα ανάκαμψης
ικανότητα αφομοίωσης

ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
(κανονιστικοί όροι, κώδικες ασφαλείας ,
πολεοδομικά σχέδια, πολιτική γης, διοικητική
οργάνωση-θεσμοί)

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

Φυσικά- Δομικά- Πολεοδομικά μέτρα:
φράγματα, προστατευτικά αναχώματα, ειδικές
πολεοδομικές ρυθμίσεις κα
Οργανωτικά μέτρα: ασφάλιση, εκπαίδευση,
 ενημέρωση κοινού-φορέων κα

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Ετοιμότητα: σχέδια έκτακτης ανάγκης
(contingency plans), συστήματα, πρόβλεψης
προειδοποίησης, συστήματα εκκένωσης
Απόκριση: έρευνα-διάσωση, παροχή βοήθειας,
προσωρινή στέγαση, τροφή, νερό κα

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

Αποκατάσταση: επίτευξη υψηλών ρυθμών
επισκευής και ανακατασκευής κατοικιών, έργων
υποδομής και παραγωγικών μονάδων.
Ανασυγκρότηση: επαναφορά στα προ της
καταστροφής ή υψηλότερα

Στρατόπεδο Καποτά

www.greekreporter.com 11/1/19

- *Μερικά σημεία...οι θεωρίες που αφορούν σε “μη-καταστροφικές” (κανονικές) περιόδους δεν είναι σε θέση να προσεγγίσουν πολυσύνθετους παράγοντες που εκδηλώνονται κατά τις καταστροφικές ή μετακαταστροφικές περιόδους.*

Οι Επιπτώσεις

- *Η εμβέλεια του αναλυτικού πλαισίου των εν λόγω θεωριών στηρίζεται σε παραδοχές σταθερότητας που λίγο έχουν να κάνουν με τα στοιχεία που αναδεικνύουν καταστάσεις «ακραίας κρίσης».*
- *π.χ. επιτάξεις, απαλλοτριώσεις*

- *Κατά τον Mileti (2001), πολλές καταστροφικές απώλειες δεν απορρέουν τόσο από απρόβλεπτα γεγονότα, αποτελούν αντίθετα ένα προβλεπόμενο αποτέλεσμα που προκύπτει από την αλληλεπίδραση τριών βασικών συστημάτων*

- *του φυσικού περιβάλλοντος* -ΤΟΥ περιλαμβάνει **καταστροφικά γεγονότα των κοινωνικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών** των κοινοτήτων που υφίστανται τα εν λόγω γεγονότα και του συστήματος του *δομημένου περιβάλλοντος* – των κατοικιών, των κτηρίων, των υποδομών και άλλων συναφών στοιχείων.

- Το αυξανόμενο δυναμικό που εμπεριέχει μία περιοχή για την εκδήλωση απωλειών οφείλεται εν μέρει:
- α) στο δεδομένο ότι τα κεφαλαιακά της αποθέματα διευρύνονται και άρα αυξάνει η έκθεσή πολυποίκιλων στοιχείων σε απειλές και
- β) τα τρία προαναφερθέντα συστήματα (φυσικό, κοινωνικοδημογραφικό και δομημένο) καθώς και οι μεταξύ τους συσχετίσεις- αποκτούν ολοένα και πιο σύνθετη υφή.

- Η λειτουργία των τριών αυτών συστημάτων, οδηγεί σε ιδιαίτερα κρίσιμες συνθήκες επιρρέπειας όταν συνδυασθεί με το κυρίαρχο κοινωνικο-οικονομικό σύστημα.
- Το βασικό στοιχείο που απορρέει από αυτή τη θεώρηση είναι ότι κάθε καταστροφική επίπτωση εμπεριέχει και από τα τρία συστήματα, ίσως υπό μία πιο μακροπρόσκοπική οπτική ανάπτυξης της πόλης προτάσσονται κυρίως οικονομικές επιπτώσεις της καταστροφής.

- Για το σκοπό αυτό –χάριν αναλυτικής ευκολίας- αυτό γίνεται συνήθως αναφορά (UNDP 2004-2021) σε τρεις μεγάλες κατηγορίες επιπτώσεων-απωλειών:
 - Άμεσες,
 - Έμμεσες και
 - Δευτερογενείς.

- **Άμεσες Επιπτώσεις:** Είναι αναμφίβολα οι πλέον σημαντικές καθότι αφορούν πάνω από όλα στις ανθρώπινες απώλειες (θύματα, τραυματισμοί, διάλυση νοικοκυριών, ψυχολογικές επιπτώσεις). Περιλαμβάνουν επίσης κάθε μορφής ολικής απώλειας, ζημίας ή βλάβης στο φυσικό-κτηριακό απόθεμα και υποδομές (στεγαστικό απόθεμα, παραγωγικό κεφάλαιο και απόθεμα, καλλιέργειες, μεταφορική υποδομή, γραμμές ζωής, κοινωνική υποδομή όπως εκπαιδευτικοί χώροι, πολιτιστικοί, ιστορικοί-αρχαιολογικοί χώροι).

- **Οι άμεσες επιπτώσεις** είναι αυτές που έχουν συγκεντρώσει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον -σε σχέση με τις άλλες δύο κατηγορίες- αποτέλεσαν και αποτελούν αντικείμενο ποσοτικών αναλύσεων (οικονομικού κόστους των αναγνωρίσιμων φυσικών απωλειών) λόγω κυρίως των απαιτήσεων που εγείρονται για την παροχή βοήθειας σε μικροπρόθεσμη βάση.

- Οι άμεσες επιπτώσεις είναι αυτές που έχουν συγκεντρώσει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον - σε σχέση με τις άλλες δύο κατηγορίες- αποτέλεσαν και αποτελούν αντικείμενο ποσοτικών αναλύσεων (οικονομικού κόστους των αναγνωρίσιμων φυσικών απωλειών) λόγω κυρίως των απαιτήσεων που εγείρονται για την παροχή βοήθειας σε μικροπρόθεσμη βάση.

- **Έμμεσες Επιπτώσεις:** Προκύπτουν κυρίως από τη διακοπή ή αναστολή της ροής παροχής αγαθών και υπηρεσιών. Επίσης, η έστω και μερική διακοπή βασικών παροχών όπως τηλεπικοινωνίες ή παροχή νερού και ηλεκτρικού, μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω κρίσιμες επιπλοκές.

- Στις έμμεσες επιπτώσεις περιλαμβάνονται ακόμα το κόστος περίθαλψης, η μείωση της παραγωγικότητας λόγω πιθανών ασθενειών, τραυματισμών ή ακόμα και θανάτων, η μειωμένη απόδοση που προκαλεί η καταστροφή των αποθεμάτων και των υποδομών.

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

MTX A κατεύθυνση

Οι Επιπτώσεις

- **Δευτερογενείς Επιπτώσεις.** Αποτελούν κυρίως μικροπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ευρύτερη οικονομία και στις τοπικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες μίας περιοχής. Μία πρώτη κατηγορία δευτερογενών επιπτώσεων είναι η απώλεια εισοδημάτων νοικοκυριών φορέων και επιχειρήσεων λόγω της διακοπής των οικονομικών δραστηριοτήτων, η ανακατανομή εισοδημάτων, η εμφάνιση ή ενδυνάμωση συνθηκών φτώχειας,

- ή τέλος επιπτώσεις που έχουν να κάνουν με την αναδιάρθρωση μετεγκατάσταση στοιχείων της οικονομίας και της εργατικής δύναμης και η οικονομική ανάπτυξη.

- Επιλέον, τα δευτερογενή κόστη μπορούν πολλές φορές να αντισταθμίζονται από θετικές εξελίξεις κατά την αποκατάσταση όπως η εντεινόμενη κατασκευαστική δραστηριότητα και επενδυτική δράση.

- Ποιες μπορούν να είναι αυτές οι δευτερογενούς επιπέδου επιπτώσεις; Ενδεικτικά αναφέρονται μερικές όπως οι παρακάτω:
- **(1) Η αλλοίωση βασικών οικονομικών σχέσεων της πόλης** λόγω της καταστροφής ή/και της μετεγκατάστασης δραστηριοτήτων, που με τη σειρά επιφέρουν τη δραματική επιδείνωση της κατάστασης του πληθυσμού και των επιχειρήσεων.

- Σε πολλές περιπτώσεις η επιδείνωση μπορεί να είναι τέτοιου βαθμού ώστε να οδηγήσει ακόμα και στην οριστική απομάκρυνση κατοίκων και επιχειρήσεων από την περιοχή..

- Ενδεικτικά, οι μεταβολές των αποστάσεων που επέρχονται κατά τις αρχικές φάσεις της αποκατάστασης (λόγω των μετεγκαταστάσεων), μεταξύ κατοικιών και χώρων εργασίας αφ' ενός, ή εμπορικών λειτουργιών και υπηρεσιών αφ' ετέρου, συντελούν σε αυξήσεις μεταφορικού κόστους και χρόνου πρόσβασης, κάτι που συνήθως για τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα αποτελεί απαγορευτική συνθήκη για την παραμονή τους στην περιοχή

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

MTX A κατεύθυνση

Οι Επιπτώσεις

- Ενδεικτικά, οι μεταβολές των αποστάσεων που επέρχονται κατά τις αρχικές φάσεις της αποκατάστασης (λόγω των μετεγκαταστάσεων), μεταξύ κατοικιών και χώρων εργασίας αφ' ενός, ή εμπορικών λειτουργιών και υπηρεσιών αφ' ετέρου, συντελούν σε αυξήσεις μεταφορικού κόστους και χρόνου πρόσβασης, κάτι που συνήθως για τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα αποτελεί απαγορευτική συνθήκη για την παραμονή τους στην περιοχή.

- Στην περίπτωση του S. Francisco για παράδειγμα -μετά τον σεισμό και την πυρκαγιά του 1906- η συνύπαρξη περιοχών κατοικίας χαμηλών εισοδημάτων με χώρους εργασίας στην περιφέρεια της κεντρικής εμπορικής περιοχής έπαψε να υφίσταται μετά την μετεγκατάσταση του άστεγου πληθυσμού σε προσωρινές κατοικίες.

- Η εναλλακτική δυνατότητα προσωρινής κατοίκησης σε περιφερειακές του S. Francisco περιοχές αποτέλεσε βιώσιμη λύση μόνο για τα μεσαία και υψηλά εισοδηματικά στρώματα.

- Αντίθετα τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα είχαν μόνο δύο δυνατότητες, είτε να παραμείνουν μέσα στις κεντρικές περιοχές είτε να εγκαταλείψουν οριστικά την ευρύτερη περιοχή.

- Μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού που εγκατέλειψε το S. Francisco προέρχονταν από τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα και απομακρύνθηκε κυρίως μετά το 1907 με την αναγκαστική απομάκρυνση των πρόχειρων καταλυμάτων και των καταυλισμών σκηνών (Bowden, Haas, Kates 1977).

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

MTX A κατεύθυνση

Οι Επιπτώσεις

- **Η επέκταση της πόλης και οι μεταβολές των χρήσεων γης σε κεντρικές και περιφερειακές ζώνες.** Η διαδικασία ανασυγκρότησης μπορεί να συμβάλλει στην επιτάχυνση τάσεων αστικής αναδιάρθρωσης που εκδηλώνεται μέσω:
 - α) Της αύξησης των πυκνοτήτων αν μονάδα επιφάνειας
 - β) Βελτιώσεων σε προσπελασιμότητα με την ενδυνάμωση των αστικών επεκτάσεων
 - γ) Την αποκέντρωση κόμβων δραστηριοτήτων, βιομηχανίας, κατοικίας εμπορίου και υπηρεσιών, επιτρέποντας παράλληλα την επέκταση της κεντρικής περιοχής.

- Από πολλά παραδείγματα της διεθνούς εμπειρίας προκύπτει ότι οι πόλεις που ανασυγκροτούνται μετά από εκτεταμένες καταστροφές διπλασιάζουν ή και τετραπλασιάζουν τη συνολική προ της καταστροφής έκτασή τους, υπερβαίνοντας τους κανονικούς ρυθμούς ανάπτυξης,. Το στοιχείο που σε μεγάλο βαθμό συμβάλλει στις επεκτάσεις αυτές είναι και οι οικισμοί λυομένων ή προκατασκευασμένων οικημάτων που συνήθως χωροθετούνται σε περιφερειακές ζώνες της πόλης, σε αγροτικές κυρίως εκτάσεις.

- Τα έργα υποδομής των προσωρινών οικισμών διαμορφώνουν μία συνθήκη που καθιστά εντελώς αντικονομική την επαναφορά των εδαφών στην αρχική τους χρήση μετά το τέλος της περιόδου ανασυγκρότησης.

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

MTX A κατεύθυνση

Οι Επιπτώσεις

- Η δημιουργία έργων υποδομής στους λυόμενους οικισμούς, η ανάπτυξη μεταφορικών συνδέσεων κ.ά., μπορούν να αποτελέσουν κίνητρα συγκέντρωσης και άλλων δραστηριοτήτων στις περιοχές αυτές και κατά συνέπεια να διαμορφώσουν μία *de facto* συνθήκη επέκτασης της πόλης.
- Είναι πιθανόν με αυτόν τον τρόπο να υπάρξουν απώλειες παραγωγικής αγροτικής γης και να υποστούν φθορές περιοχές περιβαλλοντολογικής (ή άλλης σημασίας) σε όφελος της οικιστικής ανάπτυξης.

- Η εκτεταμένης κλίμακας επέκταση της πόλης των Σκοπίων μετά τον σεισμό του 1963 (4 φορές μεγαλύτερη έκταση από αυτήν που είχε πριν το σεισμό), διατηρώντας το ίδιο μέγεθος πληθυσμού, συνοδεύθηκε με νέες μεταφορικές ανάγκες και ανάγκες σε έργα υποδομής που προκάλεσε κυρίως η δημιουργία 18 ημιμόνιμων οικισμών στην περιφέρεια της πόλης.

Χαροκόππειο Πανεπιστήμιο
MTX A κατεύθυνση
Οι Επιπτώσεις

- **Η αλλοίωση της σχέσης εργασίας-κατοικίας στην πόλη.** Η μεσοπρόθεσμη διάρκεια παραμονής των αστέγων και των δραστηριοτήτων στους λυόμενους οικισμούς καθώς και ο μονιμότερος χαρακτήρας των σχετικών εγκαταστάσεων σε σχέση με αυτόν των σκηνών, συντελούν ώστε το στάδιο της αποκατάστασης να προκαλεί μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην γενικότερη ανάπτυξη της πόλης..

- **Αλλοιώσεις στη κτηματαγορά και ανάπτυξη του εγγείου αποθέματος.** Η μακροπρόθεσμη συνθήκη της ανασυγκρότησης μίας πληγείσας περιοχής εμπεριέχει εξ' ορισμού και το δεδομένο της πλήρους αλλοίωσης των σχέσεων στην κτηματαγορά και ανάπτυξη του εγγείου αποθέματος.

- Β μέρος ό χρόνος.....